

Андрющенко Э. С. Объединение "Государственная самостоятельность Украины" в политической жизни 1989–2003 гг.

В статье комплексно рассмотрена деятельность организации "Государственная Самостоятельность Украины" в 1989-2003 гг. На основе анализа программных и организационных документов, воспоминаний членов ДСУ и интервьюирований автора проанализированы составляющие идеологии, внутренняя структура организации, выявлена эволюция развития объединения, определено место ДСУ в политической жизни Украины.

Ключевые слова: "Государственная самостоятельность Украины", национализм, радикальные политические партии

Andryushchenko E.S. Association "State independence of Ukraine" in political life from 1989 to 2003

The article considers activity of the association "State Independence of Ukraine" from 1989 to 2003 basing on analysis of program and organizational documents, memories and interviews of the members of the association. The author analyses main components of ideology, inner structure of the association, shows evolution of the association's development and defines, what place the association "State Independence of Ukraine" took in political life of Ukraine.

Key words: "State Independence of Ukraine", nationalism, radical political parties

УДК: 316.423.3(477.64)

В. В. Марчук

ЗАПОРІЗЬКИЙ РЕГІОН НАПЕРЕДОДНІ «ПОМАРАНЧЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ»

Стаття характеризує стан політичного ландшафту Запорізького регіону напередодні подій, відомих як «помаранчева революція». Описані факти є вадливими для розуміння процесів, що проходили в регіоні перед виборами Президента 2004 року, що переросли в великомасштабний акт громадянського протесту.

Ключові слова: президентські вибори, «помаранчева революція», політична боротьба, Запорізький регіон

Події листопада-грудня 2004 року відкрили нову сторінку історії України. Оцінки їх політиками, науковцями і простими громадянами різняться аж до протилежності. Наука лише починає осмислювати корені акту громадянської непокори, що кардинально змінив плін історичного процесу. Різке зростання політичної участі громадян, протистояння влади та опозиції за підтримки сотень тисяч людей з обох боків напередодні, в ході та після президентських виборів п'ятирічної давнини повільно стає об'єктом кваліфікованого наукового аналізу. Однак регіональна специфіка суспільно-політичних процесів тих років поки що перебуває поза увагою дослідників. Намагаючись ліквідувати цю лауну, спробуємо об'єктивно проаналізувати передумови так званої «Помаранчевої революції» на Запоріжжі, де хід політичного процесу, безумовно, мав свої оригінальні властивості.

Станом на кінець 2003 – початок 2004 року Запорізька область входила до числа регіонів країни, що складали основу її економічного потенціалу. Посідаючи 9-е місце за чисельністю населення, регіон утримував 2-е місце після м. Києва за обсягом виробництва валової продукції на душу населення та за рівнем середньомісячної заробітної плати, 5-е місце за обсягом грошових прибутків громадян. Не зважаючи на такі позитивні показники, Запорізький край в ці роки мав явні ознаки соціально неблагополучного регіону: згідно з даними офіційної статистики, рівень смертності залишався одним з найвищих в Україні, заборгованість з виплати заробітної плати склала 36 млн. грн., перевищуючи середній показник по країні. Нагальними проблемами регіону також були низький рівень бюджетного забезпечення охорони здоров'я та освіти, незадовільний рівень забезпечення послугами ЖКХ, поширення підліткової злочинності та наркоманії, прояви соціальної несправедливості на селі при розпаюванні КСП і закупівлі сільгосппродукції, екологічне забруднення.

Подібна суперечність між економічною і соціальною складовою розвитку мала безпосереднім наслідком явні перекося в політико-ціннісних орієнтаціях населення. Аналіз даних соціологічних досліджень дозволяє говорити про тривалу аномію у масовій політичній свідомості тих років. Зокрема, більшість запоріжців (59%) скептично оцінювали перспективи демократії в Україні та віддавали перевагу патрон-клієнтним відносинам між громадянином та державою. Характеризуючи ситуацію в країні, запорізькі респонденти, які визначали її критично, переважали тих, хто позитивно її характеризували (39% проти 15%). Половина жителів краю вважала, що їм скоріше не вдалося знайти своє місце у сучасному житті і стільки ж вважала неможливим покращити матеріальний стан своєї родини у найближчі кілька років. Більше 70-80% населення на перше місце серед нагальних проблем ставили забезпечення державою права на оплачувану працю та безкоштовну освіту. Натомість проблеми свободи особистості, слова, політичної думки та можливостей критики уряду турбували не більше 17% громадян. Оцінюючи суспільні зміни, які відбулися в українському суспільстві за останні 10 років, близько 80% зазначили, що вони не відповідали потребам суспільства, що свідчило про повне розчарування у соціально-економічному курсі держави. Закономірний наслідок цього – тотальна недовіра до влади і ЗМІ, підвищення рівня соціальної апатії та

зниження загального інтересу до громадсько-політичної активності, поширення патерналістських та авторитаристських настроїв [1, арк.1].

Складне соціально-економічне становище на пряму позначалось і на політичних вподобаннях населення. Найбільшою підтримкою в регіоні користувалися ліві і лівоцентристські партії (КПУ, Блок Наталії Вітренко, СПУ, СелПу), що разом концентрували прихильників у межах 45% виборців і розглядалися запоріжцями як найбільш варті довіри. Підтвердженням популярності лівих сил в регіоні були президентські вибори 1999 року, на яких лідер Компартії П. Симоненко хоч і не набагато (на 500 голосів), але обігнав діючого президента Л. Кучму. На парламентських виборах 2002 року, не зважаючи на застосування провладними політичними силами масивного адміністративного ресурсу, КПУ навіть покращила свої попередні показники. Натомість, пропрезидентський блок «За єдину Україну» потерпів повну поразку, зібравши менше голосів, ніж усі провладні партії 1998 року, та не зумівши навіть обігнати право опозиційну «Нашу Україну» (див Табл.1).

Таблиця 1

Результати голосування на парламентських виборах 2002 року по багатомандатному виборчому округу у Запорізькій області

	Кількість голосів	%
КПУ	335616	33,4
СДПУ (о)	107322	10,68
«Наша Україна»	79677	7,93
«За єдину Україну!»	79561	7,91
«Блок Наталії Вітренко»	52394	5,21
«Жінки за майбутнє»	38432	3,82
«Яблуко»	33397	3,32

Такі підсумки виборів явно свідчили про наявність проявів розчарування та фрустрації в масовій політичній свідомості, а також про значний потенціал консервативно-реставраторських настроїв та критичний рівень недовіри до існуючої влади серед населення. Подібні настрої явно дисонували з пріоритетами запорізької владної еліти, яка, з одного боку, майже поголовно вийшла з старої партійної номенклатури і до кінця 90-х років активно підтримували лівоцентристські коаліції, що претендували на голоси проросійського електорату, а з іншого, в умовах приватизації та економічної лібералізації рубежу ХХ-ХХІ століття прагнула відхопити ласі шматки економічного «пирога» в ході перерозподілу власності, та задля цього шукала своє місце під «владним сонцем», що уособлювалось командою Президента Л. Кучми. Ще у ході парламентських виборів 1998 року зазнали повного провалу намагання колишнього «червоного директорату», що складав кістяк еліти регіону, з одного боку проявляти лояльність до «партії влади», що в ті часи ототожнювалась такими силами, як НДП, СДПУ(о), Аграрна партія, ПП-ЛПУ, а з іншого – підігравати лівим настроям у суспільстві. Результатом цього стала поразка на виборах основних провладних сил. Спроба зцементувати «адміністративний ресурс» напередодні виборів 2002 року шляхом повторного призначення на посаду губернатора цілком лояльного до влади Євгена Карташова також не принесла бажаних плодів. Зусилля останнього по створенню ефективного владного механізму дещо покращали результати про-президентських сил. Однак, остаточно узгодити інтереси директорського корпусу, який оновився на три чверті порівняно з початком 1990-х років і виступав вже не стільки від свого імені, скільки від нових власників підприємств, так і не вдалося. Наприклад, власники «Запоріжсталі» підтримували аж два політичні проекти – ВО «Жінки за майбутнє» та Партію зелених, в результаті не переміг жоден з них. Керівництво «ЗАЛКу» чимало робило для успіху провладного блоку «За єдину Україну»; адміністрація «Запоріжтрансформатора» разом зі своїм власником К. Григоришиним підтримували партію «Яблуко». Разом з тим, у змаганні кандидатів-мажоритарників перемогу здобули креатура «Запоріжсталі» Г. Горлов, представник «Мотор-січі» Я. Сухий та висуванець «Дніпроспецсталі» Ю. Артеменко.

В цілому ж в політичному житті регіону в перші роки ХХІ століття можна виділити три протиборчі тенденції:

– прагнення лівих і лівоцентристських сил, що традиційно користувалися популярністю серед місцевого населення, зберегти і покращити рівень електоральної підтримки в регіоні, експлуатуючи при цьому демагогічні гасла та патерналістські настрої значної частини населення;

– активні спроби «партії влади» вирвати Запорізьку область з «червоного поясу», перетворивши її на потужну базу підтримки політики пропрезидентського оточення;

– намагання представників правоцентристських опозиційних сил, що з 2000 року підтримували В. Ющенка, згуртувати навколо себе ліберальний електорат та створити фундамент для подальшої боротьби з командою діючого президента.

Спробуємо коротко охарактеризувати стан політичних гравців, що представляли ці тенденції в політичному розвитку регіону.

Із більше ніж десятка зареєстрованих у регіоні організацій лівого спрямування, помітний вплив на ситуацію справляли лише Комуністична партія, ПСПУ Наталії Вітренко та соціалісти. Обласна організація КПУ за останні роки значною мірою втратила свій депутатський потенціал та політичний вплив. Як що до

Верховної Ради 1998 року пройшло 7 комуністів від Запорізької області, то у 2002 році – тільки двоє (О. Бабурін та О. Морозов), у обласній раді кількість депутатів з червоними значками зменшилась з 25 до 15, у Запорізькій міській раді – з 18 до 14. Комуністам не вдалося створити депутатські фракції у Мелітопольській, Енергодарській та Бердянській міських радах, де у них традиційного було високе представництво, і лише у найбільш «червоному» Токмаку була створена фракція з 5 осіб. Але не зважаючи на це, завдяки активній підтримці низько статусних соціальних груп (непрацюючі пенсіонери, промислові робітники), КПУ на пропорційних виборах виборола перше місце, набравши більше 33% голосів (див Табл.1), та зберігши, а в деяких моментах і посиливши свій вплив на лівому фланзі в області (зокрема, відібравши у СПУ контроль над комсомолом), та маючи чисельність партійних рядів близько 5 тис. осіб [2, арк.3].

Колись впливова в регіоні Прогресивна соціалістична партія явно не витримувала конкуренції за лівий електорат та поступово витіснялася на політичну периферію більш потужними комуністами, зберігаючи сильні позиції лише у кількох районах області (Мелітопольський, Токмацький, Веселівський). Поразка Н. Вітренко на позачергових виборах народного депутата по мажоритарному округу в Мелітопольському районі у грудні 2002 року нанесла черговий серйозний удар по позиціях партії, що зберегла вплив переважно серед маргіналізованих елементів у малих і середніх містах з непрацюючою промисловістю та великою кількістю безробітних [2, арк.4].

Дещо втратила позиції і інша ліва партія – СПУ. Протягом кінця 90-х років її діяльність супроводжувалася низкою як внутрішніх скандалів (відставка 1-го секретаря обкому В. Фролова, прихід нового керівника – колишнього комуніста та депутата ВР С. Кузьменка), так і міжпартійних суперечок (головним чином з колишнім партнером по блоку – СелПУ, а також з власним «уламком» – ПСПУ). Від остаточного розпаду соціалістів врятувало активне включення у протестну акцію «Україна без Кучми» після убивства Г. Гонгадзе а також в антипрезидентські виступи осені 2002 – весни 2003 років.

Провладне політичне угруповання було представлене в регіоні достатньо різноманітно – політичними партіями, фінансово-промисловими об'єднаннями, великими корпораціями, між якими точилась перманентна боротьба за контроль над адміністративним ресурсом та доступ до високих київських кабінетів. Серед найвпливовіших регіональних організацій «партії влади» тих часів можна назвати: СДПУ(о), Партію регіонів, Трудову Україну, НДП, АПУ, Демсоюз. Обласна організація СДПУ(о) після значного успіху на парламентських виборах (див. Табл.1) стала одним із фаворитів провладного угруповання. Розпочинаючи як елітарний номенклатурний клуб, вона перетворилася на розгалужену партійну структуру, чисельністю близько 20 тис. осіб [2, арк.5], яка мала представництво в усіх районах області, у більшості населених пунктів та великих підприємств. Основна ставка у збільшенні партійних лав робилася на чиновників, інтелігенцію та підприємців, що дозволило «есдекам» впевнено нарощувати адміністративні та фінансові м'язи. Призначення В. Медведчука головою Адміністрації Президента дало новий поштовх для розвитку партії, і станом на кінець 2002 року в її лавах перебували 40% голів райдержадміністрацій області та близько 60% їх заступників.

Однак, головними розпорядниками адміністративних важелів в області в перші роки ХХІ століття залишались представники політичних сил, що в 2002 році склали основу пропрезидентського блоку «За єдину Україну», а саме – НДП, Аграрна партія, Трудова Україна та Партія регіонів. Народно-демократична партія в ті роки багато в чому втратила позиції, які вона мала коли її лідер В. Куратченко був губернатором, заступником міністра та віце-прем'єром. Новий імпульс розвитку організація одержала після березня 2002 року, коли адміністративний успіх блоку «ЗаЄДУ» знову зробив її одним із владних фаворитів. Те саме стосувалось і Трудової України та Аграрної партії. Остання, маючи чисельність лав близько 5 тис. осіб, провадила активну роботу по перехопленню впливу на керівників сільськогосподарських підприємств у Селянської партії і користувалась значною підтримкою обласного чиновництва. Разом з тим, було відчутно, що вище перелічені сили поступово втрачали політичні позиції на користь більш агресивних провладних груп.

На цьому фоні вигідно виділялась молода тоді ще політична сила – Партія регіонів, очолювана на регіональному рівні амбітним головою правління ВАТ «Укрграфіт» Б. Петровим. На відміну від інших представників боку «ЗаЄДУ», що переживали згасання своєї могутності, ця партія знаходилась на піку політичної кар'єри, вступивши у жорстку боротьбу з СДПУ(о) за контроль над основними адміністративними важелями, медійним і електоральним ресурсом регіону. Вже до кінця 2003 року «регіонали» наростили чисельність партійних рядів до 18 тис. осіб [2, арк.6], а їх представники домінували у вищих щаблях органів державної влади, витіснивши колись могутні СДПУ(о) і НДП в середню керівну ланку, та захопивши майже одноосібний вплив у державних та податкових адміністраціях.

Не зважаючи на незначну підтримку «провладних політичних сил серед виборців (у межах 20%), використання ними адміністративного ресурсу в умовах корпоративно-патерналістської політичної культури населення дало свої плоди. У Верховній Раді України ІV скликання провладні сили Запорізької області мали найпотужніше представництво: 4 депутати-мажоритарники від виборчого блоку політичних партій «За єдину Україну!» (І. Бастига, Г. Горлов, В. Бронніков, О. Пеклушенко), один депутат – від провладної СДПУ(о) (Я. Сухий) а також один депутат від провладної групи «Народовладдя» (В. Хмельницький), що був обраний 8 грудня 2002 року за результатами позачергових виборів в одномандатному окрузі №82 (м. Мелітополь та Мелітопольський район) після смерті народного депутата від «Нашої України» О. Олексенка. До речі, ці мелітопольські вибори дозволили провладним силам вдало апробувати нову для регіону виборчу

технологію – масовий підкуп виборців, що і визначив їх остаточного переможця. Значну перевагу «партія влади» мала і на місцях: у Запорізькій обласній раді 80 зі 100 депутатів обласного парламенту представляли фракцію «За розвиток Запорізького краю», створену на основі блоку «ЗаСДУ». Ще 8 осіб були обрані від СДПУ(о) та «Жінок за майбутнє» [3, арк.1]. Провладні політичні сили мали більшість також в усіх без виключення місцевих радах регіону та користувались беззаперечною підтримкою (або принаймні лояльністю) як окремих представників економічної та соціально-політичної еліти області, так і впливових громадських інституцій (Союз промисловців і підприємців «Потенціал», козацькі формування, УПЦ (МП), Запорізький обласний комітет молодіжних організацій тощо).

Окремої уваги заслуговує характеристика демократичної опозиції в регіоні, що стояла у витоків подій, пізніше названих «Помаранчевою революцією». Вона була представлена організаціями правоцентристського спрямування, серед найсильніших з яких були НРУ, ПРП, УНП, «Батьківщина». Слабші позиції мали УРП-Собор, «Яблуко», КУН, Молодіжна партія. Обласна організація Народного Руху України була найактивнішою у першій половині 1990-х років, однак на березневих виборах 1998 року обласна організація НРУ не змогла подолати 4% бар'єр і поступово була витіснена на периферію політичного життя. Одночасно в середині організації активізувались процеси консервації керівного складу. Падіння інтелектуального потенціалу кістяка організації, сектантські методи роботи, прорахунки в кадровій політиці і авторитарні методи керівництва створили напружене середовище серед членів організації. Розкол руху 1999 року відразу ж призвів до появи в області осередку Українського народного руху (пізніше – УНП), кістяк якого склало молоде крило партії, до якого приєдналися всі незгодні з політикою чинного керівництва НРУ. Загальна чисельність обох «уламків» колись єдиного і потужного Руху в області ледь дотягувала до 1 тис. осіб [4, арк.2].

Серед інших правоцентристських сил особливо виділялась обласна організація партії «Реформи і порядок», очолювана народним депутатом I-II скликань С. Соболевим. Вона була найбільш численною (близько 2-х тисяч осіб) і дисциплінованою серед місцевих націонал-демократичних партій та стала основою організаційних структур блоку «Наша Україна» у регіоні. Саме С. Соболев у 2002 році очолював обласний штаб «Нашої України», що виборів друге місце для даного блоку, сконцентрувавши близько 8% виборців, та після цього став майже одноосібним лідером демократичної опозиції в регіоні. Велику роль у організаційному посиленні блоку на регіональному рівні у 2002 році відіграв підбір сильних кандидатів-мажоритарників (зокрема – О. Олексенко у Мелітополі), на чіх територіях і були досягнуті найкращі результати.

Радикальна антивладна опозиція в особі Блоку Ю. Тимошенко в той час користувалась невисоким (в межах 3%) рівнем підтримки серед населення регіону. Однак, вплив цієї політсили, представленої на регіональному рівні партіями «Батьківщина» і «УРП-Собор», поступово зростав в тому числі завдяки участі у акції «Україна без Кучми» і активній позиції партійного «центру» по нарощуванню партійних рядів, що на кінець 2003 року сягнули в регіоні близько 5 тис. осіб [4, арк.3].

В парламенті запорізька опозиція мала дуже скромне представництво в особі депутата від виборчого блоку «Наша Україна» по багатомандатному виборчому округу С. Соболева та депутата-мажоритарника П. Сабашука, що дивом виграв вибори по 76-му виборчому окрузі у кандидата від влади, заступника голови обласної ради Є. Кабанова. Пізніше до лав опозиції приєднався позафракційний Ю. Артеменко. Достатньо скромним (в порівнянні з владним табором), було депутатське представництво опозиції і на місцях. В обласній раді – 3 депутати, і ще четверо співчуваючих, що так і не спромоглися на створення фракції чи групи; у мелітопольській та енергодарській міських радах – фракції «Наша Україна» у складі 8 депутатів кожна; півтора десятка представників правоцентристських демократичних сил у міських, районних та селищних радах різних рівнів; і лише у Бердянській міській раді – більш-менш потужне опозиційне об'єднання з 15-ти осіб [4, арк.1; 5, арк.4].

Найбільшою проблемою регіональних політичних сил, що гуртувались навколо опозиційно-налаштованих до влади В. Ющенко і Ю. Тимошенко напередодні політичних баталій 2003-2004 років було те, що їх чекала боротьба з діючою владою у регіоні, що ніколи не був базою демократичної опозиції. Конкретизувалась ця проблема у слабкій політичній активності та низькій громадянській і національній свідомості громадян; відносно низькому рівні електоральної підтримки (сумарно – в межах 15-20% населення регіону); високому антирейтингу окремих політичних сил в регіоні (КУН, НРУ, «Батьківщина», УНП), пов'язаному з їх специфічною ідеологічною забарвленістю чи особами лідерів; монополізації діючою владою інформаційного простору, та застосування нею адміністративного ресурсу та інших силових важелів впливу на соціально-політичні процеси в регіоні; відсутності публічної підтримки (або бодай лояльності) з боку лідерів думок та представників місцевої адміністративної, економічної та соціально-політичної еліти, а також впливових регіональних фінансово-промислових угруповань [6, арк.1].

Проблемою ж влади був цілком несприятливий соціальний клімат в області. Відсутність яскравих досягнень у вирішенні соціальних проблем ставила під загрозу формування в регіоні цілком прогнозованого політичного простору. В цих умовах зростала спокуса масованого використання адміністративних, силових важелів та підкупу в якості основних методів неухильного виконання завдань «центру» і гарантування безхмарного майбутнього місцевому істеблішменту і центрам фінансово-економічного впливу.

Саме цей дуалізм завдань протидіючих груп місцевого політичного бомонду і обумовив характер протікання політичних процесів в Запорізькій області в ході підготовки і проведення чергових президентських виборів 2004 року, що обернулись для країни зовсім несподіваними наслідками.

Джерела та література

1. Поточний архів ЗОГО «Південноукраїнський гуманітарний альянс» (далі – ПА ЗОГО ПГА). – Ф.1. – Оп.2. – Спр.56.
2. Поточний архів Запорізької обласної організації партії «Реформи і порядок» (ПА ЗОО ПРП). – Ф.5. – Оп.2. – Спр.28.
3. ПА ЗОО ПРП. – Ф.5. – Оп.2. – Спр.42.
4. ПА ЗОО ПРП. – Ф.5. – Оп.4. – Спр.97.
5. ПА ЗОО ПРП. – Ф.5. – Оп.3. – Спр.34.
6. ПА ЗОГО ПГА. – Ф.1. – Оп.3. – Спр.18.

Марчук В. В. Запорозький регион накануне «оранжевой революции»

Статья характеризует состояние политического ландшафта Запорожского региона накануне событий, известных как «оранжевая революция». Описанные факты являются важными для понимания процессов, проходивших в регионе перед выборами Президента 2004 года, которые переросли в крупномасштабный акт гражданского протеста.

Ключевые слова: президентские выборы, «оранжевая революция», политическая борьба, Запорожский регион

Marchuk V. V. Zaporizhzhya region before the «Orange Revolution»

This article describes the state of political picture of Zaporozhye region on the eve of events known as the «Orange Revolution». Described facts are important for understanding of the processes, that were proceeding in the region before Presidential election in 2004 and grew into a large-scale act of civil protest.

Key words: Presidential election, «orange revolution», political struggle, the Zaporozhye region

УДК: 32.019.5:81'272

Т. В. Винарчук, Ф. Г. Турченко

«EUROPEAN CHARTER FOR REGIONAL OR MINORITY LANGUAGES», ЧИ ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ?

Автори статті розглядають спроби суто політичного тлумачення чинного законодавства України та наслідки такого підходу. Останнім часом в українському суспільстві загострилася мовна проблема. Всупереч державним інтересам України та державній безпеці депутати Запорізької обласної ради від «Партії регіонів» у листопаді 2010 р. ухвалили рішення «Про реалізацію конституційних гарантій на вільне використання російської мови в Запорізькій області та сприяння виконанню зобов'язань України щодо реалізації норм Європейської хартії регіональних мов або мов меншин». Це рішення грубо порушує чинне законодавство України та суперечить основним принципам «Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Ключові слова: українська мова, російська мова, державна мова, мова національних меншин, регіональна мова, Запорізька обласна рада, Європейська хартія регіональних мов або мов меншин.

Після тривалого періоду русифікації було б наївним сподіватися на швидке відродження української мови і культури. Ті позивні зрушення, які відбулися в мовно-культурній сфері України в умовах незалежності, не стали необоротними. У 2010-2011 рр., вперше за весь період незалежності України, мовні проблеми досягли такого загострення, яке загрожує територіальній цілісності та суверенітету держави. Політична сила, що перемогла на останніх президентських виборах, швидко приступила до втілення пунктів передвиборчих політичних програм щодо мовної політики, спрямовані на утвердження офіційної «двомовності», що на практиці означатиме новий виток русифікації.

Владна політична сила демонструє абсолютне нерозуміння сутності державної мови, її значення та функції у суспільстві. В багатонаціональних країнах завжди виникає проблема співіснування мов. Досвід інших країн свідчить про сталу традицію закріплення статусу державної мови за мовою національної більшості. Цілком природно, що в Україні статус державної отримала українська мова, як мова титульної нації та більшості населення, адже згідно з результатами перепису населення 2001 р. в Україні українці склали 77,8% населення, росіяни — 17,3%, в Запорізькій області українці — 70,8%, росіяни – 24,7% [1].

У запропонованій читачу статті мова йтиме про державну мовну політику на сучасному етапі та її специфіку в запорізькому регіоні. Автори статті розглядають спроби суто політичного тлумачення чинного законодавства України і наслідки, до яких призводить такий підхід.

Державна мова, як мова спільна для всіх громадян, виконує в поліетнічному суспільстві ряд надзвичайно важливих функцій, серед яких найвагомішими є ті, що забезпечують консолідацію суспільства, комунікацію між органами державної влади та місцевого самоврядування, між органами державної влади та громадянами, національну безпеку держави тощо [2, с. 74]. Окрім того, закріплення статусу державної мови є дієвим механізмом забезпечення гармонії, толерантності, врегулювання міжнаціональних стосунків в багатонаціональній державі.